

Paweł Błaszczuk

Makroekonomiczna ocena Polski w rankingu krajów Unii Europejskiej w obliczu pandemii COVID-19

Macroeconomic Evaluation of Poland in the Ranking of European Union
Countries in the Face of the COVID-19 Pandemic

Wprowadzenie

W XXI w. nad gospodarkę światową nadlatują „czarne łabędzie”¹. Kraje na całym świecie doświadczają wielu trudnych albo niemożliwych do przewidzenia zjawisk kryzysowych, mających swoje źródła w sferze bankowej, finansowej i gospodarczej, a ostatnio służby zdrowia. W konsekwencji gospodarki krajów zarówno wysoko rozwiniętych, jak i rozwijających się wzrastają i rozwijają się w sposób niestabilny. Klasyczny cykl koniunkturalny zostaje zachwiany i charakteryzuje się pogłębionymi fazami recesji i kryzysu. Ma to odzwierciedlenie w różnych makroekonomicznych miarach częściowych oraz syntetycznych. Przykładowo wiele gospodarek odnotowuje ujemną realną dynamikę produktu krajowego brutto, deflację czy też dwucyfrowe stopy bezrobocia oraz wskaźniki deficytu budżetowego w relacji do PKB.

Blisko dwa lata temu nad gospodarką światową pojawił się kolejny „czarny łabędź”. Tym razem był on wyjątkowo trudny do przewidzenia. „Nadleciał” z nieoczekiwanego kierunku – służby zdrowia i był „dużych rozmiarów”. Wywiera duży i trwały wpływ praktycznie na wszystkie sfery życia, np. gospodarczą, społeczną czy polityczną (Walmsley, Rose, Wei, 2020, s. 1–52; Welfens, 2020, s. 295–362). Od początku 2020 r. koronawirus wywiera także silny wpływ na

¹ Sformułowania użyto za N.N. Talebem w celu określenia zjawisk, które – po pierwsze – są nietypowe, po drugie – mają duże znaczenie, po trzecie – są nieprzewidywalne (Taleb, 2020, s. 15–18).

makroekonomiczny stan krajów Unii Europejskiej, w tym Polski (Binder, 2020, s. 721–730). Stanowi wyzwanie dla decydentów i wymusza niestandardowe działania polityki gospodarczej – pieniężnej i fiskalnej. Jego skutki z pewnością będą miały długookresowy charakter. Konieczny jest bieżący monitoring stanu gospodarki, najlepiej z wykorzystaniem miar wieloczynnikowych i syntetycznych.

Głównym celem artykułu jest ocena sytuacji makroekonomicznej w Polsce w rankingu krajów Unii Europejskiej (UE) wobec sytuacji kryzysowej wywołanej przez pandemię COVID-19. Do celów badawczych, w tym do przygotowania rankingu został zaproponowany wieloczynnikowy, kompleksowy wskaźnik kondycji makroekonomicznej (WKM) w różnych wariantach. Podstawą konstrukcji miernika jest wskaźnik mizერი ekonomicznej (ang. *misery index*). W tym przypadku jego metodyka została rozbudowana i jakościowo dostosowana tak, aby była bardziej adekwatna do współczesnych globalnych uwarunkowań gospodarczych. Zakres przestrzenny badania obejmuje 27 obecnych krajów członkowskich UE, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Zakres czasowy dotyczy głównie 2020 r. Dla celów porównawczych brany jest również pod uwagę okres kilku wcześniejszych lat.

Opracowanie składa się z trzech głównych części. W pierwszej dokonano zarysu dyskusji na temat wskaźnikowej oceny makroekonomicznej gospodarki. W szczególności odniesiono się do mierników syntetycznych, w tym do wspomnianego *misery index*. W drugiej części opracowania przedstawiono metodykę badania, opartą na zmodyfikowanej wersji *misery index* oraz wykorzystującą narzędzie wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP²). W konsekwencji skonstruowano WKM w kilku wariantach. W trzeciej części dokonano oceny gospodarki polskiej na tle krajów UE z wykorzystaniem opracowanego narzędzia analizy.

1. Syntetyczne podejście do makroekonomicznej oceny gospodarki i *misery index*

Próbom zrozumienia funkcjonowania gospodarki towarzyszy z jednej strony powstawanie różnych teorii ekonomicznych, a z drugiej strony wdrażanie coraz lepszych metod pomiaru wyników ekonomicznych. W ten sposób aspekt teoretyczny łączy się z empiryczną stroną analizy. Obie sfery powinny wzajemnie się przenikać, aby można było wypracować rzetelne i sprawdzone rozwiązania

² Procedura badawcza z wykorzystaniem wielowymiarowej oceny porównawczej została zaprezentowana w punkcie 2 niniejszego opracowania.

dla polityki gospodarczej. Wnioski formułowane mogą być w odniesieniu do różnych perspektyw, włączając zakresy:

- mikro-, mezo- lub makroekonomiczny,
- krótko- lub długookresowy,
- dynamiczny lub statyczny.

O ile dwa pierwsze podziały są klarowne, to ostatni wymaga krótkiego komentarza. Przez podejście dynamiczne można rozumieć badania, których celem jest ukazanie funkcjonowania gospodarki w przyjętym horyzoncie czasowym. Do badań tego typu mogą być w szczególności wykorzystywane modele ekonometryczne, które ukazują w swoich równaniach powiązania różnych zjawisk i wielkości gospodarczych. Natomiast celem podejścia statycznego jest ukazanie stanu gospodarki w danym momencie. Do badań tego typu mogą być w szczególności wykorzystywane różnorodne wskaźniki ekonomiczne.

Oceną stanu gospodarki zainteresowane są władze gospodarcze. Ocena ta może wskazywać, czy realizowane są założone cele polityki gospodarczej i, ewentualnie, w jakich obszarach konieczna jest bardziej aktywna interwencja państwa oraz jakich instrumentów należy użyć. Należy przy tym mieć na uwadze, że ocena stanu gospodarki rzutuje na międzynarodowe stosunki gospodarcze, zarówno w sferze wymiany handlowej, jak i międzynarodowych przepływów kapitałowych, w tym bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W obecnych czasach na szczególną uwagę zasługują ratingi³, które, będąc przejawem specyficznej, syntetycznej oceny stanu gospodarki, wpływają na możliwości i koszt zadłużania krajów. Kondycja gospodarki to także przedmiot zainteresowania podmiotów sektora prywatnego. Dla nich informacja ta stanowi podstawę do oceny efektywności oraz ryzyka związanego z podejmowaniem decyzji inwestycyjnych i konsumpcyjnych. Także społeczeństwo, dokonujące demokratycznych wyborów, potrzebuje obiektywnych kryteriów ewaluacji działań politycznych (Błaszczuk, Tomidajewicz, 2013, s. 123). W tym kontekście wskazana jest analiza wyników gospodarczych w dłuższym okresie oraz jej zestawienie z deklarowanymi przez władze gospodarcze celami.

Powyższe uwagi na temat oceny stanu gospodarki z perspektywy różnych grup odbiorców wskazują, że dobór kryteriów, a w szczególności zmiennych do tej oceny, powinien stanowić odzwierciedlenie celów polityki gospodarczej. Cele te można rozpatrywać z węższej oraz szerszej perspektywy. Można nawet przyjąć pewną ich hierarchię (Winiarski, 2006, s. 60; Horodecka, 2008, s. 27–33).

³ Mowa tutaj o głównych międzynarodowych agencjach ratingowych. Na temat metodyki oceny sytuacji gospodarczej kraju wykorzystywanej przez agencje ratingowe zob. Kaczmarek, 2002.

Z najczęściej rozpatrywanej perspektywy przyjmuje się, że celami polityki ekonomicznej powinno być dbanie o długookresowy, trwały i stabilny wzrost oraz rozwój gospodarczy. Sprawa nie jest jednak oczywista, ponieważ wzrost oraz rozwój definiuje i mierzy się w inny sposób.

Wzrost gospodarczy jest pojęciem węższym i odnosi się do powiększania bogactwa materialnego (Acocella, 2002, s. 196–203). Najczęściej mierzony jest poprzez wzrost jednej z miar zagregowanej produkcji i dochodu, np. produktu krajowego brutto (PKB). To w odniesieniu do PKB przeważnie definiowane są cele polityki gospodarczej. Należy jednak podkreślić dwie perspektywy jego kontrolowania:

- 1) Perspektywa długookresowa – wtedy możemy mówić o wzroście gospodarczym *sensu stricto*. W tym ujęciu celem jest stymulowanie i utrzymywanie długookresowej tendencji wzrostowej PKB na optymalnym dla danej gospodarki poziomie⁴. Aby ten cel osiągnąć władze gospodarcze muszą oddziaływać na czynniki wzrostu gospodarczego, czyli pracę, kapitał i technologię.
- 2) Perspektywa krótkookresowa – aby wzrost gospodarczy mógł się zrealizować w długim horyzoncie, należy wspierać, a w szczególności stabilizować dynamikę PKB w krótkim okresie. Mając na uwadze cykliczność gospodarki, należy ją pobudzać podczas słabej, a schładzać podczas dobrej koniunktury. Celem takiej aktywności jest nie tylko utrzymanie dynamiki PKB na odpowiednim poziomie, ale także oddziaływanie na inne parametry makroekonomiczne, takie jak stopa bezrobocia, dynamika cen czy saldo bilansu płatniczego oraz budżetowego.

Rozwój gospodarczy jest pojęciem szerszym od wzrostu i nawiązuje do poprawy dobrobytu społeczeństwa. Jest to zjawisko trudno mierzalne – ma charakter nie tylko ilościowy, ale także jakościowy, obejmując swoim zakresem wzrost gospodarczy oraz inne, poza ekonomicznymi, kryteria społeczne i ekologiczne. Aspekty jakościowe nabrały szczególnego znaczenia w kontekście propagowania w ramach celów współczesnej polityki gospodarczej zasad zrównoważonego rozwoju, który nabrał pierwotnego znaczenia w 1987 r. za sprawą Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju. Jego istotą jest „zaspokojenie aspiracji rozwojowych obecnego pokolenia, w sposób umożliwiający realizację tych samych dążeń następnym pokoleniom” (World Commission on Environment and Development, 1987). Z biegiem lat doszło do operacjonalizacji⁵ tego pojęcia (United Nations, 2015), które swoim zakresem obejmuje siedemnaście

⁴ W badaniach empirycznych ścieżkę długookresowego, potencjalnego wzrostu można wyznaczać przy pomocy filtra Hodricka-Prescotta.

⁵ Szerzej na temat operacjonalizacji pojęcia zrównoważonego rozwoju zob. Tisdell, 1988; Lélé, 1991; Anand, Sen, 2000; Barbier, Burgess, 2019.

wielowymiarowych celów częściowych obejmujących m.in.: eliminację ubóstwa i głodu, poprawę jakości zdrowia, edukacji i środowiska naturalnego, dbałość o pełne zatrudnienie, zmniejszanie nierówności dochodowych, promowanie zbilansowanej konsumpcji i produkcji oraz inne.

Specyfika rozwoju sprawia, że trudno jest wskazać jednoznacznie jednorodny, syntetyczny miernik tego zjawiska i w konsekwencji trudna jest całościowa operacjonalizacja celu polityki gospodarczej w tym zakresie. W praktyce ma on charakter *implicite*, jest mało wyraźnie, klarownie określony. Ma raczej charakter misji, a nie celu *sensu stricto*. Władze gospodarcze mają za zadanie raczej „wspierać go”, „dążyć do niego”, „działać na jego rzecz”, a nie osiągnąć konkretny jego poziom.

Niemniej można wskazać przykłady mierników wieloczynnikowych, syntetycznych, które mogą obrazować poziom dobrobytu i zarazem postęp w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego, a w konsekwencji mogą stanowić punkt odniesienia w prowadzeniu polityki społeczno-gospodarczej. Najpopularniejszym z nich jest Indeks Rozwoju Społecznego (ang. *Human Development Indeks*, HDI) wykorzystywany w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP). Kubiczek (2014, s. 43–52) wymienia także inne syntetyczne miary rozwoju społeczno-gospodarczego, są to m.in.:

- Miernik Dobrobytu Ekonomicznego (ang. *Measure of Economic Welfare*, MEW),
- Miernik Krajowego Dobrobytu Netto, Miernik Czystego Dobrobytu (ang. *Net National Welfare*, NNW),
- Indeks Ekonomicznych Aspektów Dobrobytu (ang. *Index of the Economic Aspects of Welfare*, EAW),
- Zazielenione PKB i PKN,
- Indeks Trwałego Dobrobytu Ekonomicznego (ang. *Index of Sustainable Economic Welfare*, ISEW),
- Wskaźnik Faktycznego Postępu (ang. *Genuine Progress Indicator*, GPI).

Jak wynika z powyższych uwag, do oceny gospodarczej kraju można wykorzystać różne wskaźniki. Mogą mieć one charakter częściowy lub wieloczynnikowy, syntetyczny. Aby uzyskać w praktyce szerszy obraz oceny warto wykorzystywać to drugie podejście. Pytanie jednak, jak dokonać wyboru mierników częściowych do budowy wskaźnika wieloczynnikowego i jakiej metodyki użyć do swojego ich zintegrowania, w szczególności biorąc pod uwagę zróżnicowane miary makroekonomiczne.

W tym kontekście można cofnąć się kilkadziesiąt lat i przytoczyć metodykę wskaźnika mizerni ekonomicznej (ang. *misery index*), polegającego na połączeniu dwóch zmiennych – stopy inflacji i stopy bezrobocia (Wiseman, 1992, s. 85–88;

Lechman, 2009). Wyższa jego wartość świadczy o pogorszeniu sytuacji gospodarczej, a więc ma on charakter destymulacyjny. Wybór dwóch ważnych kryteriów cząstkowych nie był przypadkowy. Jedna zmienna nawiązuje do sfery realnej gospodarki (bezrobocie), a druga do nominalnej (inflacja). Poza tym cechą specyficzną takiego zestawienia jest wymiennosc w praktyce obu tych zmiennych, w szczególności na tle cyklicznych wahań gospodarczych. W czasie dobrej koniunktury stopa bezrobocia spada, a inflacja wzrasta. W czasie słabej koniunktury sytuacja jest odwrotna. Władze gospodarcze, mając na uwadze wymiennosc obu zmiennych, a zarazem powiązanie sfery nominalnej i realnej gospodarki, powinny dążyć do uzyskania pożądanej kombinacji tych elementów, kształtując tym samym wartość *misery index*.

Misery index wpisuje się zatem w koncepcję krzywej Phillipsa i odnosi się do wyznaczania celów polityki gospodarczej metodą zmiennej wartości i stałej krańcowej stopy substytucji. Mimo swoich niedoskonałości (zob. kolejny podrozdział) od wielu dekad stanowi chętnie stosowaną, uproszczoną metodę oceny gospodarki (Di Tella, MacCulloch, Oswald, 2001, s. 335–341; Cohen, Ferretti, McIntosh, 2014). Krzywa Phillipsa bowiem – ukazując powiązanie sfery nominalnej i realnej – od kilkudziesięciu lat determinuje układ celów polityki gospodarczej, a przede wszystkim pieniężnej. Nie jest to obraz niezmienny, ponieważ na przestrzeni lat koncepcja ta ewoluowała, zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i empirycznym, w szczególności w odniesieniu do różnych koncepcji teorii oczekiwań inflacyjnych (Błaszczak, 2010).

2. Metodyka badania

Głównym celem badania w tym opracowaniu jest makroekonomiczna ocena Polski na tle krajów UE w obliczu koronawirusa i stworzenie na tej podstawie rankingu dla 2020 r. W celu dokonania oceny makroekonomicznej o charakterze wieloczynnikowym i syntetycznym zaproponowano wskaźnik kondycji makroekonomicznej (WKM) oparty w pewnym stopniu na *misery index*.

Przed przystąpieniem do prezentacji konstrukcji WKM konieczne jest poczynienie dwóch ważnych zastrzeżeń w stosunku do oryginalnej wersji *misery index*:

- bierze pod uwagę zbyt wąski i niewystarczający do celów niniejszego opracowania zakres cząstkowych składników oceny makroekonomicznej (jedyne dwa),
- traktuje wszystkie zmienne jako destymulanty.

W konstrukcji proponowanego w tym opracowaniu wskaźnika podjęto próbę wyeliminowania wskazanych wad.

Odnosząc się do pierwszego zastrzeżenia, trzeba zaznaczyć, że oceniając w obecnych czasach sytuację ogólnogospodarczą i doceniając rolę zarówno współczesnej polityki pieniężnej, jak i fiskalnej, warto uwzględnić inne miary makroekonomiczne poza stopą bezrobocia i inflacji. W tym miejscu wskaźnik będzie poszerzony o realną dynamikę PKB oraz wielkość salda budżetowego w relacji do PKB (nadwyżka lub deficyt). Są to podstawowe miary sytuacji gospodarczej, które często są uwzględniane w roli celów współczesnej makroekonomicznej polityki gospodarczej⁶.

Należy także zauważyć, że wybrane do badania wielkości makroekonomiczne uzupełniają się i mogą stanowić spójny obraz kondycji gospodarki. Z założenia ekspansja gospodarcza w dwóch obszarach będzie wywoływać efekty pozytywne – spadek bezrobocia i wzrost dynamiki PKB, a w dwóch kolejnych obszarach efekty negatywne – wzrost deficytu budżetowego i inflacji. Restrykcja gospodarcza z założenia będzie wywoływać efekty przeciwne. Podobną cechą posiada *misery index* w oryginalnej postaci (Błaszczak, 2019, s. 157–158).

Odnosząc się do drugiego zastrzeżenia, można zauważyć, że nie zawsze wszystkie z czterech badanych zmiennych należy jednoznacznie oceniać jednokierunkowo, nie zawsze mają one charakter destymulant, a w przypadku PKB stymulanty. Zarówno w teorii, jak i praktyce polityki gospodarczej wskazuje się wartości optymalne/pożądane poszczególnych wielkości ekonomicznych, w szczególności w odniesieniu do dynamiki cen. Można zatem zakładać, że w pewnych okolicznościach badane zmienne mogą mieć charakter nominant, pozytywnie nie ocenia się ich maksymalizacji czy minimalizacji, ale osiągnięcie pożądanej wartości.

⁶ Proces wyboru zmiennych cząstkowych do WKM został przeprowadzony w sposób celowy. W jego ramach rozważono różne miary oceny sytuacji gospodarczej (zob. rozważania w punkcie 1), w tym nawiązujące do tzw. makroekonomicznych wad rynku (Acocella, 2002, s. 151–206). W tym miejscu należy zaznaczyć, że w badaniu pominięto bilans płatniczy (w tym bilans obrotów bieżących). Mimo że jest to ważna zmienna charakteryzująca daną gospodarkę, a Acocella wskazuje jego nierównowagę jako wadę rynku, to w praktyce trudno jest jednoznacznie wskazać, jaka jego wartość i saldo są najlepsze (np. hipotetycznie równowaga w eksporcie netto może oznaczać zerowy eksport i import, por. gospodarka autarkiczna). Poza tym, wydaje się, że w gospodarce rynkowej kształtowanie bilansu płatniczego wynika przede wszystkim z funkcjonowania sektora prywatnego, a jego bezpośrednia kontrola przez państwo (np. przy pomocy standardowych instrumentów polityki handlowej) jest znacznie ograniczona, w tym w szczególności w warunkach przynależności do unii celnej (np. Unii Europejskiej). Jakkolwiek możliwa jest także konstrukcja WKM z uwzględnieniem bilansu płatniczego jako całości lub odrębnie jego elementów, przy odpowiednio sformułowanych założeniach. W tym miejscu wykraczałoby to poza ramy niniejszego opracowania.

W przypadku kraju funkcjonującego w warunkach niskiej inflacji, celem polityki gospodarczej nie powinno być jej dalsze obniżanie, a w szczególności prowadzenie do wywołania deflacji, ale jej stabilizacja na optymalnym poziomie. Szkodliwa dla gospodarki i społeczeństwa jest zarówno zbyt wysoka, jak i zbyt niska, w tym zerowa i ujemna, dynamika ogólnego poziomu cen. Można przyjąć, że pożądaną wartość tej zmiennej wyznaczają obecnie cele inflacyjne banków centralnych.

W przypadku kolejnych trzech czynników składowych WKM również można przyjąć, że celem polityki gospodarczej mogłoby być osiągnięcie optymalnych ich wartości. W tych jednak przypadkach sytuacja jest bardziej kontrowersyjna i odnosi się w szczególności do rozważań teoretycznych. Po pierwsze, można przyjąć, że celem polityki gospodarczej nie powinno być maksymalizowanie dynamiki produktu krajowego brutto, ale jej stabilizacja na optymalnym poziomie, często odnoszącym się do pojęcia produkcji potencjalnej, tak aby zapewnić stabilny wzrost gospodarczy w długim horyzoncie czasowym. Zbyt wysoka dynamika PKB może bowiem prowadzić do przegrzania gospodarki, w tym napięć inflacyjnych, a w skrajnym przypadku do pęknięcia bańki spekulacyjnej i w konsekwencji kryzysu. Jakkolwiek jest to spojrzenie głównie teoretyczne, ponieważ w praktyce władze gospodarcze dążą głównie do pobudzania zagregowanej produkcji, m.in. ze względów politycznych.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku stopy bezrobocia. Z teoretycznego punktu widzenia władze gospodarcze powinny dążyć do osiągnięcia optymalnej jej wartości, często określanej mianem stopy naturalnej. W obliczu współczesnych uwarunkowań gospodarczych i trudnej sytuacji na rynku pracy, m.in. w odniesieniu do Polski i UE, w praktyce celem polityki gospodarczej jest przede wszystkim walka z bezrobociem.

Również deficyt budżetowy, przy pewnych założeniach, można określić mianem zmiennej o charakterze nominanty. Pewna jego wielkość może bowiem napędzać gospodarkę, w szczególności patrząc z perspektywy długookresowego wzrostu gospodarczego. Niewskazane może być całkowite równoważenie budżetu, a w szczególności utrzymywanie nadwyżki budżetowej, które może oznaczać niewłaściwe wykorzystanie funkcji stymulacyjnej polityki fiskalnej.

W konsekwencji sformułowanych uwag zaproponowana w tym opracowaniu metodyka wskaźnika kondycji makroekonomicznej obejmuje kilka jego wariantów. Trzy z nich zostały przedstawione przy pomocy formuł 1–4. Czwarty wariant WKM został skonstruowany z wykorzystaniem metodyki wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP) i będzie bardziej szczegółowo opisany poniżej.

$$WKM1_t = \Pi_t + DEF_t + U_t - RDPKB_t \quad (1)$$

$$WKM2_t = |\Pi_t - \Pi^*| + |DEF_t - DEF^*| + |U_t - U^*| + |RDPKB_t - RDPKB^*| \quad (2)$$

$$WKM3_t = |\Pi_t - \Pi^*| + DEF_t + U_t - RDPKB_t \quad (3)$$

$$WKM4_t = WKM_{PL} - WKM_{UE} \quad (4)$$

gdzie:

WKM – wskaźnik kondycji makroekonomicznej (ang. *Macroeconomic Condition Index*),

t – indeks oznaczający numer okresu ($t = 1, 2, 3, \dots$),

RDPKB – realna dynamika PKB,

Π – stopa dynamiki ogólnego poziomu cen,

DEF – deficyt/nadwyżka budżetowa w relacji do PKB,

U – stopa bezrobocia,

gwiazdkami oznaczono wartości nominalne/optymalne poszczególnych zmiennych.

Pierwszy wariant wskaźnika (formuła 1) jest najprostszy w konstrukcji i w największym stopniu nawiązuje do oryginalnego *misery index*. Potraktowano poszczególne zmienne jako destymulanty. W tym celu dynamika PKB została uwzględniona ze znakiem ujemnym. Wyższa wartość wskaźnika oznacza gorszą sytuację makroekonomiczną.

W drugim wariancie wskaźnika (formuła 2) wszystkie zmienne potraktowano jako nominanty. Zestawiono ich bieżące wartości z docelowymi. WKM2 polega zatem na sumie wartości bezwzględnych tych odchyleń. Tak samo negatywnie potraktowano odchylenia zmiennych powyżej, jak i poniżej ich wartości nominalnych. Podobnie jak w wariancie pierwszym, wyższa wartość WKM2 oznacza gorszą sytuację makroekonomiczną. W badaniu za zmienne nominalne przyjęto odpowiednio dla Polski i UE:

- dla dynamiki cen: cel inflacyjny Narodowego Banku Polskiego (2,5%) oraz cel inflacyjny Europejskiego Banku Centralnego (2%)⁷,
- dla salda budżetowego: 3% relacji deficytu w relacji do PKB w ujęciu *general government*⁸,

⁷ Wartości celów inflacyjnych banków centralnych odzwierciedlają wartości pożądane dynamiki ogólnego poziomu cen w dla danej gospodarki i społeczeństwa. Najczęściej dla krajów rozwijających się i gospodarek wschodzących mają one nieco wyższą wartość w stosunku do krajów wysoko rozwiniętych (Błaszczuk, 2010). Można w tym miejscu uznać je za wartości nominalne (optymalne) badanej zmiennej w ramach WKM.

⁸ Wartość ta obowiązuje kraje członkowskie UE, w tym warunkuje akcesję do strefy euro.

- dla stopy bezrobocia i realnej dynamiki PKB: średnie dla całego okresu badawczego odpowiednio dla Polski i UE.

Wariant trzeci (formuła 3) jest pośredni między pierwszym i drugim. Biorąc pod uwagę fakt, że niniejsze opracowanie dotyczy uwarunkowań kryzysowych, można przyjąć, że nie jest konieczne traktowanie wszystkich zmiennych jako nominant. Władze powinny w takich okolicznościach maksymalizować dynamikę PKB, ograniczać bezrobocie i kontrolować wzrost deficytu budżetowego. Jednak w przypadku zmiennej dotyczącej dynamiki cen sytuacja jest nieco odmienna. W XXI w. (w tym w warunkach koronawirusa) kraje, funkcjonując w warunkach niskiej inflacji, dążą do jej stabilizacji na optymalnym poziomie. Realne są zarówno zagrożenia inflacyjne, jak i deflacyjne.

W wariantcie czwartym (formuła 4) podjęto próbę wyeliminowania wpływu sytuacji zewnętrznej na wartość badanego miernika dla Polski. Należy bowiem mieć na uwadze fakt, że obecnie, w warunkach intensywnej integracji i globalizacji, kondycja poszczególnych gospodarek krajowych jest silnie uzależniona od koniunktury zewnętrznej, a w szerszym ujęciu – światowej. Uwzględniając fakt przynależności Polski do UE i silne powiązania wewnątrzspółnotowe, wariant trzeci ukazuje relatywną sytuację makro gospodarczą w Polsce na tle UE. Wartości dodatnie oznaczają gorszą, a ujemne lepszą, relatywną sytuację Polski na tle UE.

Wobec sformułowanych powyżej wariantów miernika można postawić zarzut, że polega on na sumowaniu wielkości o różnym charakterze, w tym różnej skali wartości. Po pierwsze, zarzut ten można odeprzeć, zauważając, że w opracowaniu nie są wyciągane wnioski na podstawie bezwzględnych wartości obliczonych ocen, ale na podstawie ich dynamiki i/lub porównania między Polską a UE. Po drugie, można zauważyć, że skala zmienności elementów składowych WKM jest porównywalna. Po trzecie, można dokonać korekty wskaźnika, wykorzystując do tego wielowymiarową analizę porównawczą, która umożliwia syntetyczne badanie zjawisk złożonych (Błaszczuk, 2019, s. 236).

W tym kontekście skonstruowano piąty wariant WKM. W wariantcie tym poczyniono następujące założenia i działania:

- na wstępie badania zmienną dotyczącą dynamiki ogólnego poziomu cen potraktowano podobnie jak w wariantcie drugim, czyli jako nominantę⁹, a pozostałe zmienne potraktowano jak w wariantcie pierwszym,
- postępując zgodnie z procedurą WAP, zmieniono wszystkie zmienne na stymulanty; w celu stymulacji zmiennych wykorzystano przekształcenie róż-

⁹ Założenie to wynikało z faktu, że w badanym okresie w Polsce i UE odnotowano zarówno dodatnią, jak i ujemną dynamikę ogólnego poziomu cen, która kształtowała się poniżej i powyżej zakładanych celów inflacyjnych.

nicowe, charakterystyczne zarówno dla skali przedziałowej, jak i ilorazowej (Panek, 2009, s. 15, 36–37); dla destymulanty i nominanty posłużono się odpowiednio formułami 5 i 6:

$$X^S = a - bX^D \quad (5)$$

$$X^S = - | X^N - X^0 | \quad (6)$$

gdzie:

X^S – zmienna o charakterze stymulanty,

X^D – zmienna o charakterze destymulanty,

X^N – zmienna o charakterze nominanty,

X^0 – punktowa wartość optymalna dla nominanty,

a, b – stałe określone w sposób arbitralny, najczęściej $a = 0$ lub $a = \max \{X^D\}$, $b = 1$.

- dokonano normalizacji wszystkich zmiennych w formie unitaryzacji i uzyskano w ten sposób zmienne, które charakteryzują się porównywalnością i są wyrażone w tych samych jednostkach; w tym celu posłużono się formułą 7,

$$Z_t = (X_t - X^{\min}) / (X^{\max} - X^{\min}), \quad Z_t = [0, 1] \quad (7)$$

gdzie:

Z_t – znormalizowana wartość danej zmiennej w okresie t ,

X_t – wartość zmiennej w okresie t ,

$X^{\max}, X^{\min}$ – wartości maksymalne i minimalne danej zmiennej.

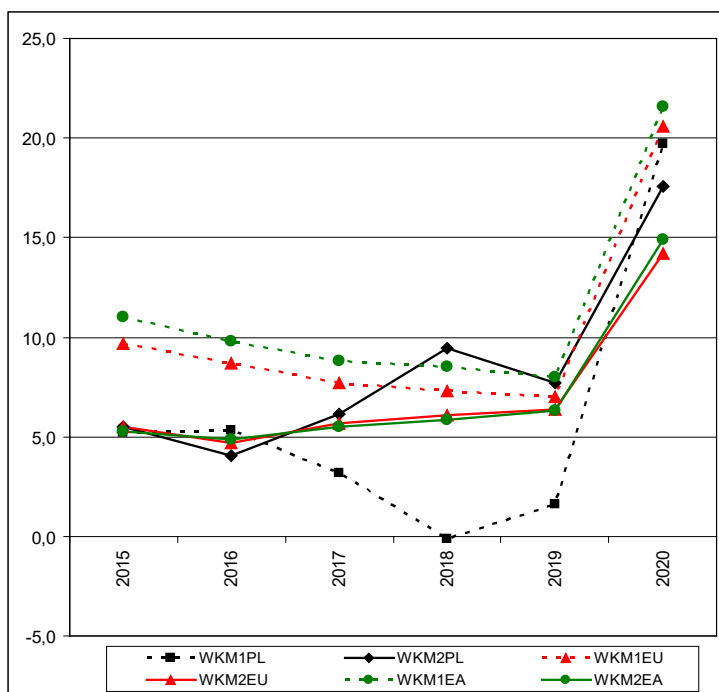
- dokonano zsumowania zmiennych uzyskując WKM w wariancie piątym, który ma charakter stymulanty, tzn. wyższa jego wartość oznacza lepszą sytuację makroekonomiczną.

W kolejnym punkcie dokonano oceny makroekonomicznej gospodarki polskiej w oparciu o szacunki WKM w pięciu wskazanych powyżej wariantach. Wariantami WKM1, WKM2, WKM4 oraz WKM5 posłużono się w celu ukazania sytuacji Polski na tle zagregowanych danych dla strefy euro i UE w latach 2015–2020. Z kolei wariant WKM3 wykorzystano do oceny każdego kraju UE z osobna dla lat 2019 i 2020. Na tej podstawie przygotowano ranking. W badaniu uwzględniono głównie dane Eurostatu. Dla dynamiki PKB i relacji salda budżetowego do PKB dla 2020 r. uwzględniono dane szacunkowe.

3. Makroekonomiczna ocena krajów Unii Europejskiej w latach 2015–2020 ze szczególnym uwzględnieniem Polski

Na wykresie 1 ukazano szacunki WKM w wariantach 1 i 2. Jeśli chodzi o wariant 1, to należy zwrócić uwagę na spadek wartości WKM w latach 2015–2018, co oznacza tendencję poprawy sytuacji makroekonomicznej w naszym kraju. W 2019 r. sytuacja nieznacznie pogorszyła się. Z kolei w obliczu pandemii w 2020 r. nastąpiło zdecydowane pogorszenie stanu gospodarki. Odnotowano najwyższą wartość WKM1, oznaczającą najgorszy stan polskiej gospodarki w okresie badawczym. Główną tego przyczyną był znaczny wzrost deficytu budżetowego oraz ujemna dynamika PKB. Podobne kierunki zmian WKM1 obserwowano dla strefy euro i UE. Można jednak zauważyć, że w całym okresie badawczym wartość ta dla Polski była niższa zarówno w porównaniu do strefy euro, jak i UE (zob. WKM4 na wykresie 2), co świadczy o relatywnie lepszej sytuacji makroekonomicznej.

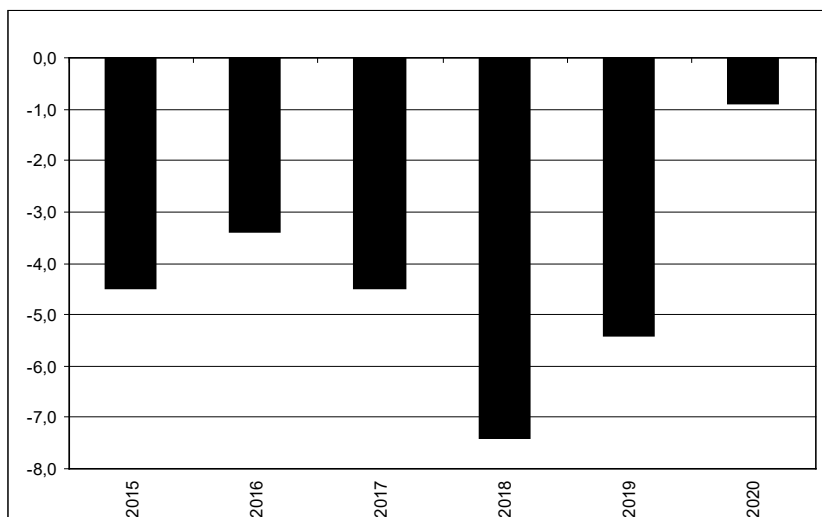
Wykres 1. Szacunki wariantów WKM1 i WKM2 dla Polski, UE i strefy euro w latach 2015–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Nieco gorzej sytuacja wygląda, jeśli idzie o wariant drugi WKM, który ukazuje stabilność makroekonomiczną badanej gospodarki. Jedynie w 2016 r. sytuacja makroekonomiczna w Polsce była nieznacznie lepsza, a w 2015 r. porównywalna do strefy euro i UE, a w pozostałych latach gorsza – przede wszystkim za sprawą dużej niestabilności deficytu budżetowego. Obserwując zmiany WKM2, należy także zauważyć, że uwarunkowania pandemiczne 2020 r. wywołały znaczne pogorszenie stabilności polskiej i unijnej gospodarki. Podobnie jak w przypadku WKM1 ocena makroekonomiczna była najgorsza od początku badanego okresu.

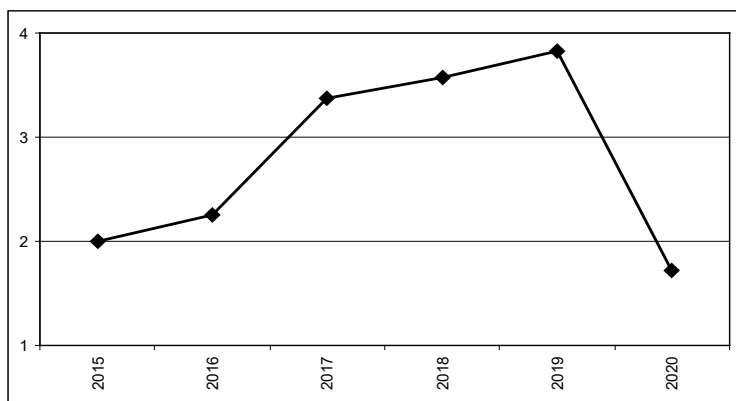
Wykres 2. Szacunki wariantu WKM4 dla Polski w latach 2015–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Z kolei na wykresie 3 zaprezentowano szacunki piątego wariantu WKM z wykorzystaniem metodyki WAP. Pamiętając o transformacji miernika do stymulanty, w tym przypadku niższe wartości oznaczają gorszą, a wyższe lepszą sytuację makroekonomiczną. W tym przypadku także widać zdecydowanie załamanie gospodarcze w obliczu koronawirusa. Jeszcze w 2019 r. sytuacja gospodarcza była najlepsza w całym badanym okresie by ulec znacznemu pogorszeniu w 2020 r.

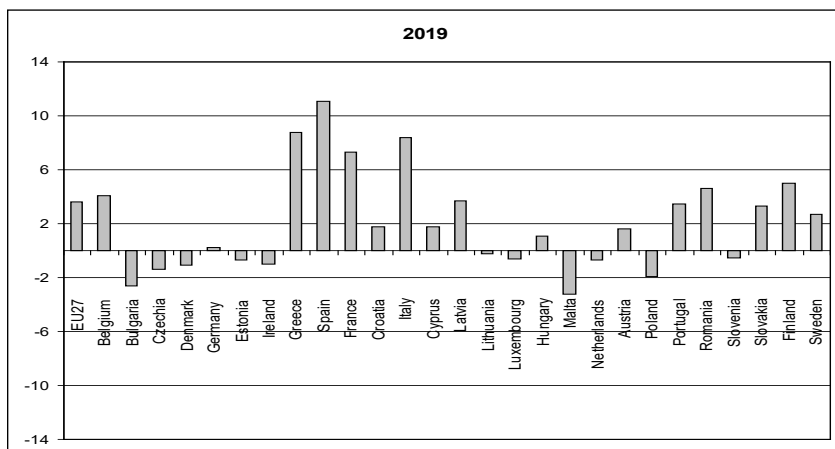
Wykres 3. Szacunki wariantu WKM5 dla Polski w latach 2015–2020 z wykorzystaniem wielowymiarowej analizy porównawczej

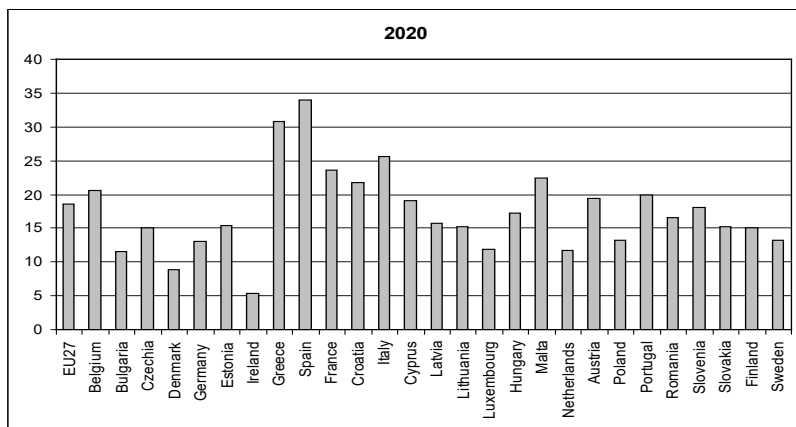

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

W dalszej części badania, wykorzystując powyżej ukazaną metodykę WKM3, dokonano szacunków dla 27 krajów, obecnych członków UE dla lat 2019 i 2020. W centrum uwagi jest natomiast 2020 r., jako ten, w którym koronawirus wywarł wpływ na sferę gospodarczą UE i całego świata. Badania dla 2019 r. służą jako tło dla „epicentrum” kryzysu koronawirusa. Wyniki szacunków WKM3 ukazano na wykresie 4. Aby zwiększyć czytelność uzyskanych wyników każdy rok zobrazowano na odrębnym wykresie uwzględniających każdy kraj UE oraz średnią (UE27). Na tej podstawie przygotowano ocenę rankingową, którą zaprezentowano w tabeli poniżej.

Wykres 4. Szacunki WKM3 dla krajów Unii Europejskiej w latach 2019–2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Tabela. Ranking krajów Unii Europejskiej pod względem sytuacji makroekonomicznej (wg WKM3) w 2019 r. i 2020 r.*

Kraj	2019	2020
Belgium	21	21
Bulgaria	2	3
Czechia	4	9
Denmark	5	2
Germany	12	6
Estonia	7	13
Ireland	6	1
Greece	26	26
Spain	27	27
France	24	24
Croatia	15	22
Italy	25	25
Cyprus	15	18
Latvia	20	14
Lithuania	11	11
Luxembourg	9	5
Hungary	13	16
Malta	1	23
Netherlands	7	4
Austria	14	19
Poland	3	7
Portugal	19	20
Romania	22	15
Slovenia	10	17
Slovakia	18	12

Kraj	2019	2020
Finland	23	9
Sweden	17	7

* Miejsce 1 w rankingu oznacza najlepszą sytuację a 27 najgorszą. W tabeli kraje zostały uporządkowane alfabetycznie wg nazw angielskich. Zaciemnione pola oznaczają sytuację gorszą od średniej w UE.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Uzyskane wyniki dają możliwość przeprowadzenia wielu analiz i wyciągania na tej podstawie interesujących wniosków, zarówno w układzie zróżnicowania przestrzennego, jak i czasowego. W układzie przestrzennym zarówno dla 2019 r., jak i 2020 r. kraje są znacznie zróżnicowane pod względem makroekonomicznego stanu gospodarek. Świadczy o tym duże zróżnicowanie wartości WKM. Obejmują one wartości zarówno ujemne, jak i dodatnie w przedziale od -3,2 (dla Malty w 2019 r.) do 34 (dla Hiszpanii w 2020 r.).

W 2019 r. (podobnie jak w 2020 r.) najgorszą sytuacją charakteryzowały się kolejno: Hiszpania i Grecja oraz Włochy. W tabeli na szaro oznaczono kraje, których kondycja gospodarcza była poniżej średniej dla UE. W 2019 r. na drugim biegunie znalazły się odpowiednio: Malta, Bułgaria i co ważne z punkt widzenia niniejszego opracowania – Polska.

W 2020 r. w porównaniu do roku poprzedniego we wszystkich krajach UE nastąpiło pogorszenie sytuacji makroekonomicznej, co więcej, we wszystkich przypadkach WKM osiągnęło wartości dodatnie. Jeśli chodzi o pierwszą trójkę najgorszych krajów, to zestawienie i kolejność nie uległy zmianie w stosunku do 2019 r. Natomiast w czołówce sytuacja się zmieniła. Najlepiej z kryzysem koronawirusa radziła sobie Irlandia, dalej Dania i Bułgaria. Polska znalazła się również na wysokim 7 miejscu, z kondycją relatywnie lepszą niż średnia dla UE.

Zakończenie

Koronawirus stanowi kolejną w XXI w. przesłankę kryzysowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych dla krajów całego świata. Po raz kolejny, mając głównie na uwadze kryzys finansowy i gospodarczy z lat 2007–2009, decydenci muszą zmierzyć się z nadzwyczajnymi uwarunkowaniami, w tym stosować niestandardowe instrumenty polityki gospodarczej. Tym razem jednak przyczyna ma charakter nieekonomiczny. Nie ma swojego źródła w wadach mikro- i makroekonomicznych rynku czy też w niewłaściwie prowadzonej polityce gospodarczej, jakkolwiek pośrednio na nie oddziałuje. Z tego powodu skutki tego specyficznego

kryzysu są znaczne z perspektywy krótkookresowej i trudne do przewidzenia w długim horyzoncie czasowym.

Załamanie gospodarcze nastąpiło także w UE w 2020 r. Obrazują to zmiany w głównych parametrach makroekonomicznych, które mają swoje odzwierciedlenie w zaproponowanym w tym opracowaniu kompleksowym, wieloczynnikowym wskaźniku kondycji makroekonomicznej. Miara ta wskazuje na pogorszenie się sytuacji gospodarczej w 2020 r. we wszystkich krajach UE. Szczególnie niepokojąca sytuacja wystąpiła w Hiszpanii i Grecji, ale także we Włoszech i Francji. Niektóre kraje relatywnie dobrze radzą sobie z kryzysem koronawirusa w sferze makroekonomicznej, jak np. Irlandia czy Dania i – zaskakująco – Bułgaria.

Polska należy do krajów, w których sytuacja gospodarcza w obliczu koronawirusa jest relatywnie lepsza niż średnia w UE. Nie oznacza to jednak, że uwarunkowania kryzysowe jej nie dotknęły. Wszystkie warianty WKM pokazują na pogorszenie sytuacji między 2019 r. i 2020 r., w tym także w odniesieniu do krajów UE. Jeszcze w 2019 r. Polska zajmowała w rankingu 27 krajów UE 3. miejsce, by w rok później spaść na 7. miejsce. Pogorszenie oceny porównawczej potwierdzają także szacunki wariantu WKM4.

Pogarszające się parametry makroekonomiczne w Polsce w 2020 r. są wynikiem, z jednej strony negatywnych następstw koronawirusa, a z drugiej – antykryzysowej, ekspansywnej polityki gospodarczej. Przejawem ekspansji fiskalnej w Polsce w obliczu koronawirusa jest znaczny wzrost deficytu budżetowego w 2020 r. Przejawem natomiast ekspansji pieniężnej jest trzykrotne obniżenie przez Narodowy Bank Polski stóp procentowych na początku 2020 r. O ile ekspansja w pierwszym filarze polityki gospodarczej nie budzi żadnych wątpliwości, to w drugim – na pierwszy rzut oka – może wywoływać pewne kontrowersje.

Mogłoby się wydawać, że w obliczu przekroczenia celu inflacyjnego oraz spadających realnych stóp procentowych, znacznie poniżej zera, Rada Polityki Pieniężnej na początku 2020 r. powinna podnieść stopy procentowe. Nic takiego się jednak nie zdarzyło, a decydenci NBP podjęli dość kontrowersyjne decyzje po pięciu latach niezmienności stóp, dokonali ich obniżenia kolejno w marcu, kwietniu i maju. Obniżono stopę depozytową do zerowego poziomu. Tym samym Polska dołączyła do krajów, które funkcjonują w warunkach dolnego, zerowego ograniczenia nominalnych stóp procentowych (zob. Okina, Shiratsuka, 2004; Oda, Ueda, 2007; Błaszczuk, 2019, s. 103–135, 240–254).

Działania podjęte w pierwszej połowie 2020 r. są dowodem na to, że Rada Polityki Pieniężnej nie była „ślepo zapatrzona” jedynie na swój cel nadrzędny, czyli stabilność cen, ale – gdy jest to możliwe i potrzebne z punktu widzenia stanu gospodarki – realizuje cele drugorzędne. W tym przypadku, Rada Poli-

tyki Pieniężnej obniżając stopy procentowe, w tym realne poniżej zera, stanowi wsparcie dla wzrostu gospodarczego. Tym samym można uznać, że NBP wspiera politykę fiskalną w walce z makroekonomicznymi skutkami koronawirusa.

Jakkolwiek pozytywnie oceniając antykryzysową politykę gospodarczą z bieżącej perspektywy krótkookresowej, to należy mieć świadomość, że skutki gospodarcze samego koronawirusa, jak i mocno ekspansywnej polityki pieniężnej i fiskalnej, będą miały konsekwencje długookresowe, czego przejawem jest np. znaczny, niekomentowany w niniejszym opracowaniu, wzrost inflacji w Polsce w 2021 r. Wyzwaniem władz gospodarczych będzie umiejętnie zaplanowanie działań w długim okresie, w ramach polityki stabilizacyjnej, pokryzysowej.

Bibliografia

- Acocella, N. (2002). *Zasady polityki gospodarczej* (tłum. A. Wojtyna). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Anand, S., Sen, A. (2000). Human Development and Economic Sustainability. *World Development*, 28(12), 2029–2049. doi: 10.1016/S0305-750X(00)00071-1.
- Barbier, E. B., Burgess, J. C. (2019). Sustainable Development Goal Indicators: Analyzing Trade-offs and Complementarities. *World Development*, 122, 295–305. doi: 10.1016/j.worlddev.2019.05.026.
- Binder, C. (2020). Coronavirus Fears and Macroeconomic Expectations. *The Review of Economics and Statistics*, 102(4), 721–730. doi: 10.1162/rest_a_00931.
- Błaszczuk, P. (2010). Stabilność cen – sposoby definicji oraz konsekwencje dla polityki pieniężnej. *Materiały i Studia NBP*, 249.
- Błaszczuk, P. (2019). *Współczesna strategia polityki pieniężnej w warunkach deflacji. Perspektywa Unii Europejskiej w XXI wieku*. Poznań: Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.
- Błaszczuk, P., Tomidajewicz, J. (2013). Ocena gospodarki dla potrzeb makroekonomicznej polityki gospodarczej. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 75(3), 123–137.
- Cohen, I. K., Ferretti, F., McIntosh, B. (2014). *Decomposing the Misery Index: A Dynamic Approach*. *Cogent Economics & Finance*, 2(1), 1–7. doi: 10.1080/23322039.2014.991089.
- Di Tella, R., MacCulloch, R. J., Oswald, A. J. (2001). Preferences over Inflation and Unemployment: Evidence from Surveys of Happiness. *The American Economic Review*, 91(1), 335–341.

- Horodecka, A. (2008). *Ewolucja celów polityki gospodarczej. Rola zmian otoczenia*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kaczmarek, T. T. (2002). Kryteria oceny stanu gospodarki stosowane przez agencje ratingowe. *Zeszyty Naukowe. Szkoła Główna Handlowa. Kolegium Gospodarki Światowej*, 12, 78–100.
- Kubiczek, A. (2014). Jak mierzyć dziś rozwój społeczno-gospodarczy krajów?. *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 38(2), 40–56.
- Lechman, E. (2009). Okun's and Barro's Misery Index as an Alternative Poverty Assessment Tool. Recent Estimation for European Countries. W: M. Starnawska (red.), *Growth and Innovation – Selected Issues* (s. 67–77). Gdańsk: Gdansk University of Technology.
- Lélé, S. M. (1991). Sustainable Development: A Critical Review. *World Development*, 19(6), 607–621. doi: 10.1016/0305-750X(91)90197-P.
- Oda, N., Ueda, K. (2007). The Effects of the Bank of Japan's Zero Interest Rate Commitment and Quantitative Monetary Easing on the Yield Curve: A Macro-Finance Approach. *The Japanese Economic Review*, 58(3), 303–328. doi: 10.1111/j.1468-5876.2007.00422.x.
- Okina, K., Shiratsuka, S. (2004). Policy Commitment and Expectation Formation: Japan's Experience under Zero Interest Rates. *The North American Journal of Economics and Finance*, 15(1), 75–100. doi: 10.1016/j.najef.2003.11.001.
- Panek, T. (2009). *Statystyczne metody wielowymiarowej analizy porównawczej*. Warszawa: Szkoła Główna Handlowa. Oficyna Wydawnicza.
- Taleb, N. N. (2020). *Czarny łabędź. Jak nieprzewidywalne zdarzenia rządzą naszym życiem*. Poznań: Wydawnictwo ZYSK i S-KA.
- Tisdell, C. (1988). Sustainable Development: Differing Perspectives of Ecologists and Economists, and Relevance to LCD's. *World Development*, 16(3), 373–384. doi: 10.1016/0305-750X(88)90004-6.
- United Nations. (2015). *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations.
- Walmsley, T., Rose, A., Wei, D. (2020). The Impacts of the Coronavirus on the Economy of the United States. *Economics of Disasters and Climate Change*, 5, 1–52.
- Welfens, P. J. J. (2020). Macroeconomic and Health Care Aspects of the Coronavirus Epidemic: EU, US and Global Perspectives. *International Economics and Economic Policy*, 17(2), 295–362. doi: 10.1007/s10368-020-00465-3.
- Winiarski, B. (2006). *Polityka gospodarcza* (wyd. 3). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Wiseman, C. (1992). More on Misery: How Consistent Are Alternative Indices?. *The American Economist*, 36(2), 85–88. doi: 10.1177/056943459203600212.

World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future. Report of the World Commission on Environment and Development*. Pobrano z <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (19.04.2022).

Streszczenie

Głównym celem artykułu jest ocena sytuacji makroekonomicznej w Polsce w rankingu krajów Unii Europejskiej w obliczu sytuacji kryzysowej wywołanej przez pandemię COVID-19. Do celów badawczych, w tym do przygotowania rankingu został zaproponowany wieloczynnikowy, kompleksowy wskaźnik kondycji makroekonomicznej (WKM) w różnych wariantach. Podstawą konstrukcji miernika jest wskaźnik miserii ekonomicznej (ang. *misery index*). W tym przypadku jego metodyka została rozbudowana i jakościowo dostosowana tak, aby była bardziej adekwatna do współczesnych globalnych uwarunkowań gospodarczych. Zakres przestrzenny badania obejmuje 27 obecnych krajów członkowskich UE, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Zakres czasowy dotyczy głównie 2020 r. Dla celów porównawczych brany jest również pod uwagę okres kilku wcześniejszych lat.

Opracowanie składa się z trzech głównych części. W pierwszej dokonano zarysu dyskusji na temat wskaźnikowej oceny makroekonomicznej gospodarki. W szczególności odniesiono się do mierników syntetycznych, w tym do wspomnianego *misery index*. W drugiej części opracowania przedstawiono metodykę badania, opartą na zmodyfikowanej wersji *misery index* oraz wykorzystującą narzędzie wielowymiarowej analizy porównawczej (WAP). W konsekwencji skonstruowano WKM w kilku wariantach. W trzeciej części dokonano oceny gospodarki polskiej na tle krajów UE z wykorzystaniem opracowanego narzędzia analizy.

Wyniki badań wskazują, że makroekonomiczna kondycja wszystkich krajów UE w 2020 r. uległa pogorszeniu w porównaniu z rokiem poprzednim. Niektóre kraje odczuły skutki koronawirusa w sferze makroekonomicznej bardziej negatywnie niż inne. Polska na tym tle wypada lepiej niż średnia dla UE. Jest to m.in. zasługa prowadzonej w tym czasie ekspansywnej polityki gospodarczej (fiskalnej i pieniężnej). Jakkolwiek pozytywnie oceniając antykryzysową politykę gospodarczą z bieżącej perspektywy krótkookresowej, należy mieć świadomość, że skutki gospodarcze samego koronawirusa, jak i mocno ekspansywnej polityki pieniężnej oraz fiskalnej będą miały konsekwencje długookresowe. Wyzwaniem władz gospodarczych będzie umiejętne zaplanowanie działań w długim okresie, w ramach polityki stabilizacyjnej, pokryzysowej.

SŁOWA KLUCZOWE: syntetyczne miary sytuacji społeczno-gospodarczej, wskaźniki kondycji makroekonomicznej, makroekonomiczna ocena krajów Unii Europejskiej

Summary

The main purpose of the article is to assess the macroeconomic situation in Poland in the ranking of European Union countries in the face of the crisis caused by the COVID-19

pandemic. For research purposes, including the preparation of the ranking, a multi-factor, comprehensive index of macroeconomic condition (IMC) in various variants was proposed. The basis for the construction of the measure is the misery index. In this case, its methodology has been extended and qualitatively adjusted to make it more adequate to contemporary global economic conditions. The spatial scope of the study covers 27 current EU Member States, with particular emphasis on Poland. The time scope mainly concerns 2020. For comparative purposes, the period of several previous years is also taken into account.

The study consists of three main parts. The first provides an outline of the discussion on the indicator-based macroeconomic assessment of the economy. In particular, reference was made to synthetic measures, including the aforementioned misery index. The second part of the study presents the research methodology based on a modified version of misery index and using the multivariate comparative analysis (MCA) tool. Consequently, several variants of IMC were constructed. In the third part, the Polish economy was assessed against the background of the European Union countries with the use of the developed analysis tool.

The research results indicate that the macroeconomic condition of all EU countries in 2020 deteriorated compared to the previous year. Some countries have felt the macroeconomic effects of the coronavirus more negatively than others. Against this background, Poland fares better than the EU27 average. It is, *inter alia*, due to the expansive economic policy (fiscal and monetary) conducted at that time. Although the anti-crisis economic policy is positively assessed from the current short-term perspective, one should be aware that the economic effects of the coronavirus itself, as well as the highly expansionary monetary and fiscal policy, will have long-term consequences. The challenge of the economic authorities will be to skillfully plan actions in the long term as part of the stabilization and post-crisis policy.

KEYWORDS: synthetic measures of the socio-economic situation, indicators of macroeconomic condition, macroeconomic assessment of European Union countries

Nota o autorze

Paweł Błaszczuk – dr hab.; główne obszary działalności naukowej: polityka pieniężna, integracja gospodarcza, uwarunkowania niskoinflacyjne i deflacyjne polityki gospodarczej; e-mail: pblaszczuk111@gmail.com; ORCID: 0000-0001-5104-1337.

